

30-lecie
MUZEUM
WOLDENBERCZYKÓW

09.09.2017 r.
Dobiegniew

W okresie od maja 1940 r. do stycznia 1945 r. w dzisiejszym Dobiegniewie na powierzchni 25 ha istniał niemiecki Oflag II C Woldenberg. Był to największy obóz dla polskich oficerów, zorganizowany przez III Rzeszę. Przebywającą w nim społeczność jeniecką liczącą w szczytowym okresie blisko 7 tys. osób stanowili reprezentanci polskiej elity intelektualnej, którzy pomimo tego, iż zostali pozbawieni wolności, byli nieludzko traktowani, nie poddali się. Stworzyli system pomocy wdowom po poległych w walce z niemieckim okupantem, prowadzili zakrojoną na szeroką skalę konspirację, włącznie z utrzymywaniem nasłuchu radiowego. Jeńcy z dużym sukcesem podjęli działania w zakresie organizacji aktywności na polu intelektualnym i sportu. Powstały orkiestry, m.in.: mandolinistów, akordeonistów, a także teatry dramatyczny czy kukiełkowy, kluby sportowe, cyrk. Wielu oficerów realizowało się w nauce poprzez udział w wykładach tzw. Uniwersytetu Wodenberskeigo. Tak obszerna działalność zaowocowała powstaniem niebywałego dziewictwa kulturowego.

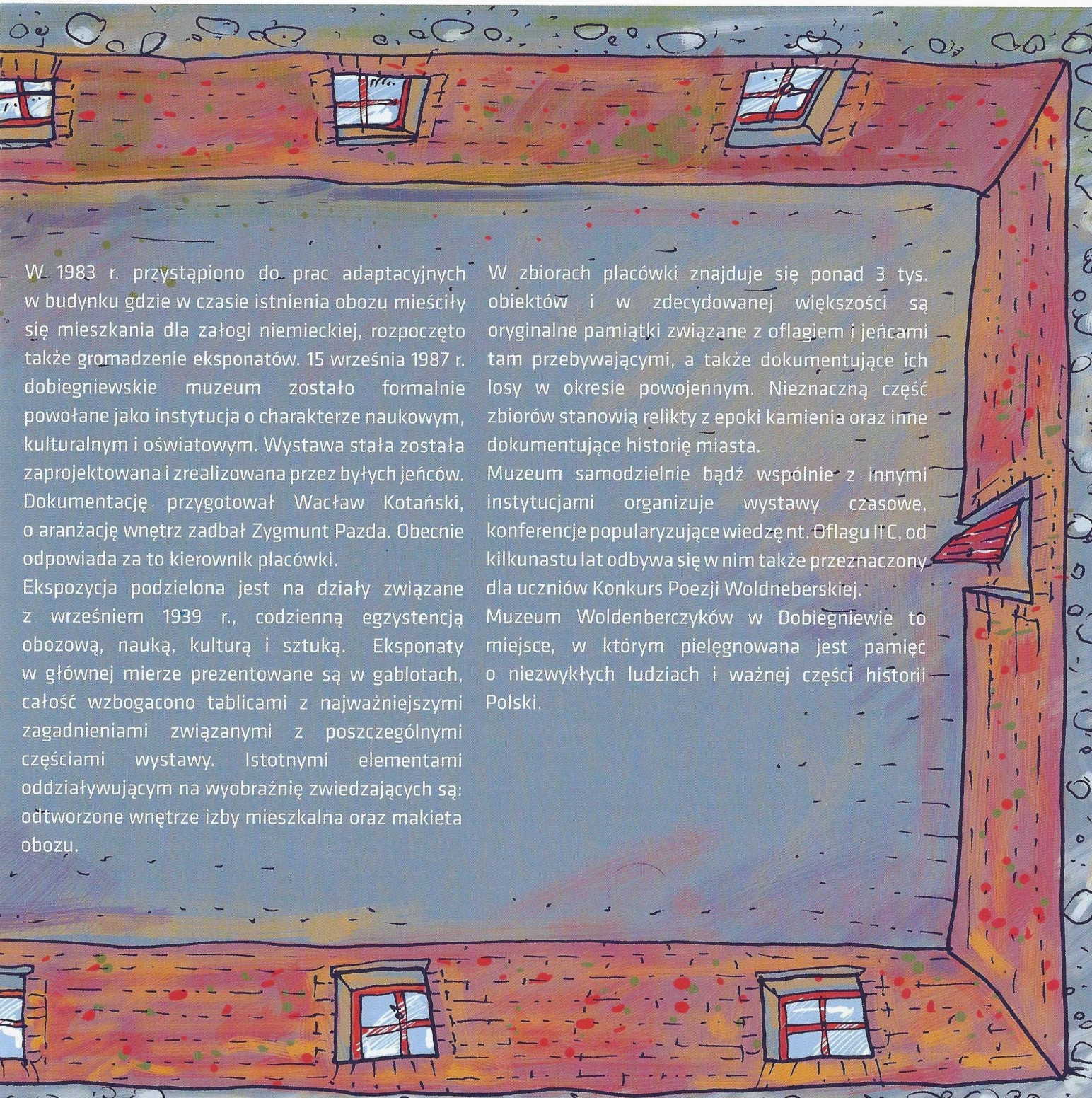
Powstałe w tym miejscu m.in.: rzeźby, akwarele, teksty literackie, podręczniki akademickie, drzeworyty, rękodzieło, listy i inne stanowią monument siły intelektu i niezłomności ducha polskiego narodu. Wiele z tych pamiątek ocalało.

Po przejściu kontroli w 1945 r. nad oflagiem władze sowieckie utworzyły w nim obóz jeniecki dla żołnierzy niemieckich, który funkcjonował przez kilka miesięcy. Niedługo potem, już polskie władze, stworzyły tuczarnię świń, funkcjonującą do początku lat 90. XX w. Do dziś ocalała niewielka część obozowych zabudowań – w jednym z nich znajduje się Muzeum Woldenberczyków. Idea powstania tej instytucji narodziła się w środowisku byłych jeńców tego obozu, oni też podjęli działania w celu zrealizowania pomysłu. Początkowo zorganizowano niedużą ekspozycję w Muzeum Regionalnym w Barlinku, którą udostępniono zwiedzającym w połowie lat 70-tych XX w.

30-lecie

**MUZEUM
WOLDENBERCZYKÓW**

W 1983 r. przystąpiono do prac adaptacyjnych w budynku gdzie w czasie istnienia obozu mieściły się mieszkania dla załogi niemieckiej, rozpoczęto także gromadzenie eksponatów. 15 września 1987 r. dobiegniewskie muzeum zostało formalnie powołane jako instytucja o charakterze naukowym, kulturalnym i oświatowym. Wystawa stała została zaprojektowana i zrealizowana przez byłych jeńców. Dokumentację przygotował Wacław Kotański, o aranżację wewnątrz zadbał Zygmunt Pazda. Obecnie odpowiada za to kierownik placówki.

Ekspozycja podzielona jest na działy związane z wrześniem 1939 r., codzienną egzystencją obozową, nauką, kulturą i sztuką. Ekspozycje w głównej mierze prezentowane są w gablotach, całość wzbogacono tablicami z najważniejszymi zagadnieniami związanymi z poszczególnymi częściami wystawy. Istotnymi elementami oddziaływującym na wyobraźnię zwiedzających są: odtworzone wewnątrz izby mieszkalna oraz makieta obozu.

W zbiorach placówki znajduje się ponad 3 tys. obiektów i w zdecydowanej większości są oryginalne pamiątki związane z oflagiem i jeńcami tam przebywającymi, a także dokumentujące ich losy w okresie powojennym. Nieznaczną część zbiorów stanowią relikty z epoki kamienia oraz inne dokumentujące historię miasta.

Muzeum samodzielnie bądź wspólnie z innymi instytucjami organizuje wystawy czasowe, konferencje popularyzujące wiedzę nt. Oflagu IIC, od kilkunastu lat odbywa się w nim także przeznaczony dla uczniów Konkurs Poezji Woldneberskiej.

Muzeum Woldenberczyków w Dobiegniewie to miejsce, w którym pielęgnowana jest pamięć o niezwykłych ludziach i ważnej części historii Polski.

Miejszem najbardziej przepełnionym historią w naszym mieście jest Muzeum Woldenberczyków położone na terenie, który w czasie II wojny światowej wchodził w skład Oflagu IIC Woldenberg.

Dzisiaj obchodzimy 30 rocznicę funkcjonowania Muzeum.

Uchwałę o utworzeniu Muzeum Woldenberczyków podjęto w 1966r. w czasie V Zjazdu Woldenberczyków, jednak dopiero na początku lat osiemdziesiątych Międzyrodowiskowa Komisja Współpracy Woldenberczyków w Katowicach skierowała do Wojewody Gorzowskiego wniosek o utworzenie muzeum. Dzięki przychylności ówczesnego Przewodniczącego Rady Ochrony Pomników Walk i Męczeństwa gen. Romana Paszkowskiego byłego jeńca Oflagu IIC, w 1983r. rozpoczęto prace nad zaadaptowaniem jednego z baraków części niemieckiej obozu.

Powołano Komitet Organizacyjny, w skład którego wchodził:

ze strony Dobiegniewa: Leopold Korzeniewski Naczelnik Miasta i Gminy Dobiegniew, Kazimierz Pawłowski, Bogdan Bartosz, Ksawery Malicki, przedstawiciel Wojewody Eugeniusz Korban,

ze strony Woldenberczyków: Wacław Szalewicz były Najstarszy Obozu, Zygmunt Pazda, Henryk Tomiczek, Wacław Kotański, Bronisław Markefka, Władysław Chilomer, Miron Zarudzki, Bronisław Szymura, Stanisław Woźniak, Bohdan Pstrokoński, Zbigniew Kurkowski, Tadeusz Sławiński, Kazimierz Zimnal, Aleksy Rzewski, Bogusław Krukowski, Tadeusz Kaleta, Józef Pyster.

Autorami wystawy zostali Zygmunt Pazda i Wacław Kotański. Wykonaniem wystawy zajął się Zygmunt Pazda.

15 września 1987r. Naczelnik Miasta i Gminy Dobiegniew Zarządzeniem Nr 4/87 powołał Muzeum Woldenberczyków w Dobiegniewie, równocześnie złożył wniosek o wpis do rejestru instytucji upowszechniania kultury.

Uroczystość otwarcia muzeum miała miejsce w dniu 19.09.1987r. w czasie XI Zjazdu Woldenberczyków. W uroczystości udział wzięło 300 byłych jeńców Oflagu IIC.

Eksponaty muzealne to pamiątki z życia, twórczości i walki konspiracyjnej polskich jeńców. To unikatowe pamiątki z czasów niewoli z dziedziny kultury, oświaty, nauki, sportu, wojskowości подарowane przez Woldenberczyków (znaczkę poczty obozowej, drzeworyty, rzeźby, rękopisy i maszynopisy, nuty, zdjęcia, dyplomy, rozkazy polskiej i niemieckiej komendantury obozowej, identyfikatory, obozowe środki płatnicze, maski teatralne, przedmioty codziennego użytku, obrazy, grafika, projekty architektoniczne itp.).

Muzeum mieści się w baraku w niemieckiej części obozu. Powierzchnia ekspozycji muzealnej wynosi ok. 400 m². Niektóre elementy wyposażenia obozowego przeniesiono z poszczególnych baraków, m.in. drzwi pochodzące z aresztu obozowego, płyty nagrobne z cmentarza obozowego, prawą stronę ołtarza z kaplicy obozowej (płaskorzeźba wykonana przez prof. Stanisława Horno-Popławskiego). Eksponaty w większości są darem byłych jeńców lub ich rodzin. Wystawa stała składa się z 12 części:

Kampania wrześniowa, Ogólne informacje o obozie, Życie codzienne, Rekonstrukcja izby jenieckiej, Konspiracja, Poczta obozowa, Życie kulturalne, Drzeworyty, Nauka, Sport, Ewakuacja, Zjazdy Woldenberczyków.

Od czasu powstania muzeum utrzymywane jest z gminnych środków finansowych. Gmina dokłada wszelkich starań, aby zabezpieczyć bezcenne pamiątki z pięcioletniej historii Oflagu IIC Woldenberg i powojennej działalności byłych jeńców. Jest to jedyne tego typu muzeum w kraju, unaoczniające młodszym pokoleniom wojenne losy tysięcy oficerów polskich w niewoli niemieckiej. Wystawy prezentują pamiątki z Oflagu II C Woldenberg, który dzięki twórczej postawie jeńców stał się prężnym ośrodkiem naukowym, kulturalnym i sportowym, pomimo fatalnych warunków bytowych i całkowitej izolacji.

Serdecznie zachęcam do poznawania zgromadzonych tutaj pamiątek. Muzeum służy zwiedzającym. Jest też instytucją o charakterze kulturalnym i oświatowym. Mając na względzie wyjątkową wartość historyczną zbiorów, wiedzę o oflagu i jego jeńcach przekazujemy podczas organizowanych wystaw czasowych, lekcjach historii, konkursach, odczytach. Celem, jaki nam przyświeca jest zachowanie pamięci o tym miejscu i ludziach.

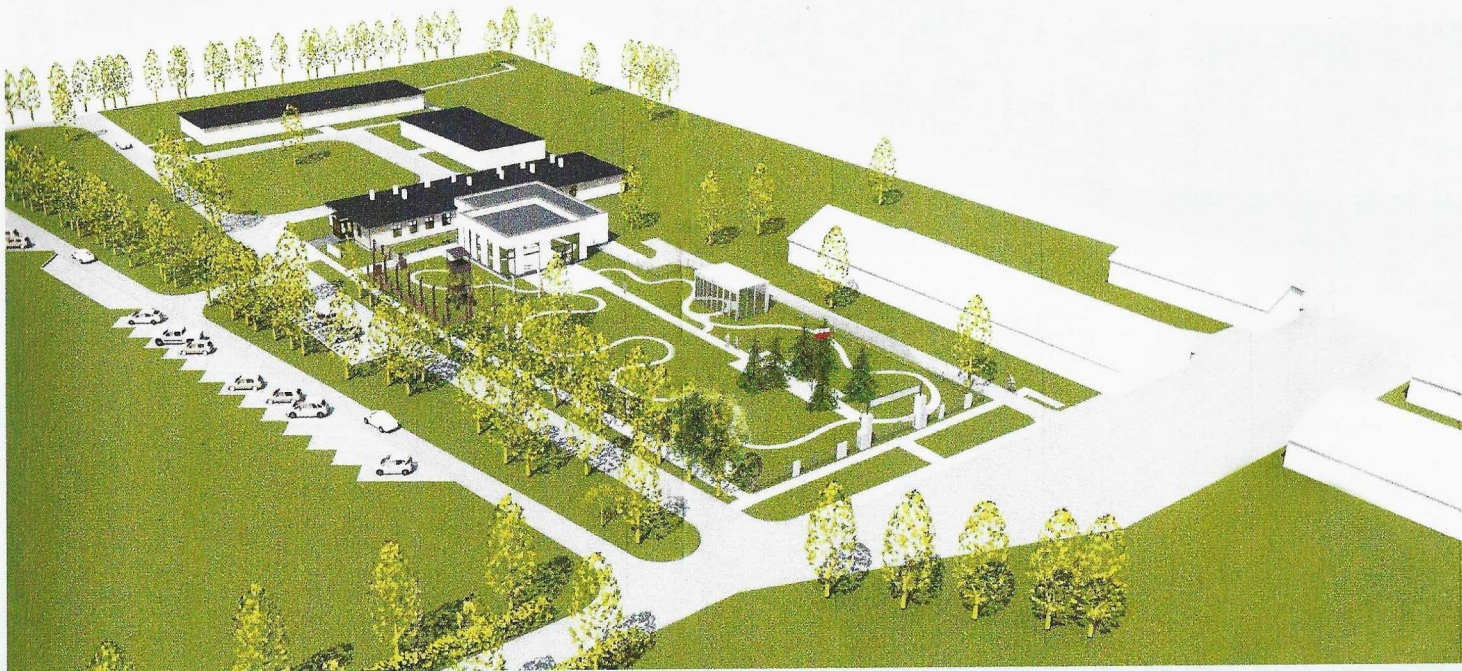
Dbając o muzeum i zgromadzone muzealia w 2006r. wykonano modernizację obiektu ze środków unijnych, budżetu państwa i gminy. Niemniej jednak upływ czasu i ilość pamiątek obligują do remontu i rozbudowy muzeum. W 2016 r. Gmina Dobiegniew przygotowała projekt koncepcyjny przebudowy i rozbudowy budynku muzeum.

Projekt zakłada przebudowę, modernizację ekspozycji, uzupełnienie budynku istniejącego o nową część, w której znajdzie się nowoczesna wielofunkcyjna sala konferencyjna, umożliwiająca prowadzenie wykładów, zajęć szkoleniowych oraz wystaw, archiwum, zaplecza sanitarnego i magazynowego. W nowej części budynku znajdzie się też przestrzeń do organizacji wystaw czasowych. Całość dostosowana będzie do użytku przez osoby niepełnosprawne. Przebudowany i zagospodarowany zostanie teren przylegający do muzeum: wybudowana zostanie ścieżka edukacyjna wzbogacona o multimedialną makietę obozu, zostaną tam przeniesione elementy historyczne jak np. brama obozowa, wieża wartownicza, lapidarium z płytami nagrobnymi z cmentarza obozowego. przebudowana zostanie płyta z tablicą pamiątkową, zamontowany nowy maszt flagowy, parkingi, drogi dojazdowe, oświetlenie terenu.

Rada Miejska w Dobiegniewie, na sesji w dniu 30 marca 2017 r., podjęła uchwałę intencyjną dotyczącą włączenia tutejszego muzeum w struktury Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łąbinowicach-Opolu. Zmiana struktur organizacyjnych i przyłączenie do muzeum o randze krajowej umożliwi rozwój Muzeum Woldenberczyków oraz szeroką promocję.

Zachowanie pamięci o tym miejscu oraz przekazywanie wiedzy o nim z pokolenia na pokolenie to obowiązek nas wszystkich.

Leszek Waloch
Burmistrz Dobiegniewa

Przebudowa i rozbudowa budynku Muzeum Woldenberczyków

Wizualizacja

Muzeum Woldenberczyków

ul. Gorzowska 11, 66-520 Dobiegniew

tel. 095 76 11 095

e- mail: muzeum@dobiegniew.pl, www.muzeum.dobiegniew.pl

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

„Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”